

คุณภาพชีวิตของคนไร้ที่พึ่ง

The quality of life the homeless

จินห์จุฑา ศุภมงคล

Jinjutha Suphamongkol

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Jinjutha.psy@gmail.com

Retrieved: January 5, 2023; Revised: January 19, 2023; Accepted: February 2, 2023

บทคัดย่อ

คุณภาพชีวิต คือ การที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขพร้อมทั้งเข้าใจในสถานะของตนเอง ตามศักยภาพของร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ดำเนินชีวิต ในทางชอบธรรม มีความพอใจในความเป็นอยู่ของตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพคนทุกคนอยากเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีชีวิตที่มีความสุข ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ และฐานะที่ดีตามที่สังคมได้ตั้งบริบทไว้ จึงจะต้องมีการสร้างคุณค่าตนเองจากการเรียนรู้ สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยต่อยุคในปัจจุบันนี้ เมื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้ตนเองได้ทันยุคทันสมัย มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ มีทักษะและมีความสามารถในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม มีปัญญาและคุณธรรม ควบคู่กับการทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อการสร้างคุณค่าในชีวิต ทั้งด้านศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะการอยู่ร่วมกับสังคม ทั้งนี้เป็นการสร้างความพร้อมที่พัฒนาตนเองสู่เป้าหมายต่อไป จนไปสู่การพึ่งพาตนเอง และให้ผู้อื่นพึ่งพาได้อย่างอิสระ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, คนไร้ที่พึ่ง, ศักยภาพ, คุณธรรม

Abstract

The quality of life is the ability for a person to live happily and understand their status. According to the potential of the body, mind, intellect, living in a righteous way, satisfied with their own well-being Can adapt to the environment in society more efficiently, all people want to be a perfect person Have a happy life In living with quality And good status as the society has set the context Therefore, self-worth must be created from learning. Create new modern visions to today's era. When coming to improve, change yourself Can be up to date with prosperity,



knowledge, skills and ability to develop work efficiency In terms of co-existence in society With intelligence and morality Coupled with the right practices and benefits for creating value in life Both physical potential Mind, social cohabitation skills This is creating readiness for self-development towards the next goal. Until to become independent and allow others to rely freely

Keywords: Quality of Life, Homeless, Potential, Morality

บทนำ

คุณภาพ (Quality) คือ สิ่งใด ๆ ก็ตามที่ลูกค้ารับรู้และพึงพอใจและพูดถึงอยู่เสมอ เมื่อได้รับบริการได้ตามที่คาดหวัง เช่น การได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีโดยบุคลากรการแพทย์ที่มี ความชำนาญ คนไร้ที่พึ่ง หมายความว่า คนที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ไม่สามารถพึ่งตนเองและผู้อื่นในสังคมได้ ด้วยศักยภาพของร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกันสังคม เช่น อาการป่วยเรื้อรัง อาการผิดผิดปกติด้านสมอง อาการทางจิต การต้อง มีผู้ดูแลใกล้ชิด ดังต่อไปนี้

คุณภาพชีวิต

“คุณภาพชีวิต” เป็นแนวคิดที่อยากจะนิยามให้เป็นที่ยอมรับเป็นสากล เหตุผลประการแรกคือ เป็นกระบวนการทางด้านจิตใจที่สามารถบรรยายตีความโดยผ่านตัวกรองด้าน ความคิดและภาษาที่แตกต่างกัน ความคลาดเคลื่อนด้านการมองที่หลากหลาย เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานความรู้ ประเด็นการนำเสนอและ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประการที่สอง แนวความคิดในเรื่องคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับคุณค่าที่แฝงอยู่อย่างมาก นักวิจัยจึง ต้องกำหนดกรอบ ความหมายให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถประเมินผลได้ กระบวนการและผลต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็น คุณภาพชีวิตที่ “ดีกว่า” นั้นย่อมเป็นการยอมรับและกำหนดคุณค่าโดยบุคคลในสังคมเดียวกัน ซึ่งมักพบว่าเป็นชน ชั้นกลางของสังคมนั้น ประการที่สาม ความคิดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจใน ความเจริญของงามและพัฒนาการของ มนุษย์ การมีอายุยืนยาว กระบวนการทางด้านจิตใจ ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งค่านิยม ด้วย (อนุชาติ พวงสำลี และคณะ, 2539) ซึ่งหากนิยามเป็นแบบเดียวกัน ก็หมายความว่าถึงทุกคน โดยไม่มีการ คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านอายุ ช่วงชั้นทางสังคมการศึกษา ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึง กัน ซึ่งคงยากที่จะยอมรับจุดนี้ได้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO, 2003) ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต เป็นการรับรู้ความพึงพอใจและสถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตทางสังคม โดยจะมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเองภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคมและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สวัสดิการและการบริการในด้านต่าง ๆ ตลอดจน ลักษณะทางการเมืองการปกครอง สังคมที่อาศัยอยู่



อำพล เสนาณรงค์ (2542) ให้ความหมาย คุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่เป็นสุขควรประกอบด้วยปัจจัย หลาย ๆ ด้านที่จะต้องผสมผสานกลมกลืนกันไป เช่น การมีสุขภาพจิตดี แจ่มใสเบิกบาน ระวังความอยาก ควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ได้ ไม่มีทุกข์หรือมีแต่ก็ไม่มากจนเกินแก้ไข มีเพื่อนฝูง ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งผู้คนและธรรมชาติได้ตามสมควร มีรายได้ที่เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ พอเพียงอย่างยั่งยืน ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเป็นสุขมีที่อยู่อาศัย มีที่ทำกิน มีอาชีพและรายได้ตามสมควร มีความเสมอภาค ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน มีเสรีภาพ มีการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ดี มีคุณธรรม และจริยธรรม อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเป็นสุข

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึงชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้แก่สังคม เป็น ชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางของสังคมสามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

อรรวรรณ เงามประเสริฐวงศ์ (2543) ได้สรุปความหมายของ คุณภาพชีวิตไว้ว่า คือ ภาวะที่ดีพอเพียงแก่การดำเนินชีวิตอยู่ของบุคคลได้อย่างมีความสุข ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม

เป้าหมาย

คนทุกคนอยากเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีชีวิตที่มีความสุข ในการดำเนินชีวิต ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตัวเองได้ตั้งไว้ จึงจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ สร้างวิสัยทัศน์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมที่ทันสมัยต่อยุคในปัจจุบันนี้ เมื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้ตนเองได้ทันยุคทันสมัย มีความเจริญองกาม มีความรู้ มีทักษะและมีความสามารถในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม มีปัญญาและคุณธรรมควบคู่ไปด้วย

ความเป็นมาของทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย ทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย ได้รับอิทธิพลมาจากผลงานของ Locke & Latham (1990) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การจัดกลุ่มงานที่เกี่ยวกับทฤษฎีการกำหนดเป้าหมายแบ่ง ออกเป็น 2 สาย คือ สายที่ 1 สายที่เกี่ยวกับความรู้ทางด้านวิชาการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎี ทางด้านจิตวิทยาการทดลอง ส่วนสายที่ 2 สายที่เกี่ยวกับการประยุกต์ในด้านธุรกิจ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับในด้านการจัดการ

ทั้งนี้ ทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ว่า มนุษย์นั้นแท้จริงแล้ว ล้วนแต่มีความต้องการที่จะแสวงหาความสุขหรือแสวงหารางวัล และพยายามที่จะหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ทำให้เป็นทุกข์และทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวด อาทิเช่น ในบางสถานการณ์บุคคลเหล่านั้นจะไม่แสดง ความอยากได้ออกมาให้เห็น หรือยอมรับความเจ็บปวดแทนที่จะหลีกเลี่ยง ก็เพราะสาเหตุคือ บุคคลมี ความมุ่งหวัง (Intention) หรือมีเป้าหมาย (Goal) นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนด พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลน่าจะเป็นรางวัลหรือเป็นสิ่งที่มีความหมายกับเป้าหมายที่บุคคล ต้องการ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ (Emotion) หรือความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปตาม สถานการณ์ในแต่ละขณะสำหรับเป้าหมายนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังที่ ชัดเจนและมีทิศทางแน่นอน ซึ่งในแต่ละบุคคลสามารถมีเป้าหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง ซึ่งในบางครั้ง เป้าหมายนั้นก็ไม่ได้เป็นตัวกำหนดให้เกิด



พฤติกรรม อาจเป็นเพราะมีความขัดแย้งอยู่ในใจกับเป้าหมาย ที่มีอยู่ นอกจากนี้แล้ว ความสามารถส่วนบุคคลก็เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเช่นกัน (สุพิน เกษาคุปต์, 2536)

Locked et al (1990, pp. 125-130) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการกำหนด เป้าหมายไว้ ดังนี้

1. เป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง จะสามารถส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเป้าหมายที่มีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน เช่น ฉันทรรวยมากที่สุด คือ ไม่สามารถวัด ได้ว่าต้องมีเงินจำนวนเท่าไรจึงถือว่ารวยที่สุด

2. เป้าหมายที่ยากต่อการที่จะบรรลุได้ ส่งผลให้การ ปฏิบัติงานได้ผลที่ดีมากกว่า (แต่ก็มีความเป็นไปได้) การกำหนดเป้าหมายที่ง่ายเพราะจะทำให้เกิดความพยายาม มุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

3. การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของผู้ร่วมงาน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานทำผลงานได้ดีกว่าการที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การให้ข้อมูลย้อนกลับมีผลต่อการปฏิบัติงานได้ดีกว่าการไม่ให้ข้อมูลย้อนกลับ เพราะผู้ปฏิบัติงานจะได้ทราบว่าควรปรับปรุง แก้ไขการทำงานอย่างไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป้าหมายที่ดี ต้องมีการกำหนดกรอบของระยะเวลาที่ชัดเจนเพื่อให้งาน บรรลุผลสำเร็จ

5. ปัจจัยส่วนบุคคลในด้าน บุคลิกภาพ การศึกษาไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการกำหนดเป้าหมาย

6. การให้ผลตอบแทนในรูปของเงิน ทำให้มีการกำหนดเป้าหมายที่สูงขึ้นและยังก่อให้เกิดความผูกพันทางใจกับเป้าหมายมากขึ้นด้วย เพราะจะทำให้เกิดความมุ่งมั่นและทำให้สำเร็จ เพื่อผลตอบแทนที่ต้องการ

คนทุกคนอยากเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีชีวิตที่มีความสุข ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและฐานะที่ดีตามที่สังคมได้ตั้งบริบทไว้ จึงจะต้องมีการสร้างคุณค่าตนเองจากการเรียนรู้ สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยต่อยุคในปัจจุบันนี้ เมื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้ตนเองได้ทันยุคทันสมัย มีความเจริญองงาม มีความรู้ มีทักษะ และมีความสามารถในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการอยู่ร่วมกันสังคม มีปัญญาและคุณธรรมควบคู่ไปด้วย

ลักษณะของเป้าหมาย

ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล (2546) ได้แบ่งเป้าหมายตามลักษณะความสนใจส่วนบุคคลไว้ ดังนี้ คือ

1. เป้าหมายส่วนตัว (Personal Goals) คือ เป้าหมายที่บุคคลมีความต้องการ ที่จะประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น เป้าหมายทางด้าน สุขภาพ การงาน การเงิน ครอบครัว อารมณ์ และสังคม เช่น ต้องแต่งงานภายใน 1 ปี ซึ่งเป็นเป้าหมายในด้าน ครอบครัว หรือ ต้องมีรายได้เดือนละ 1 ล้านบาท ซึ่งเป็นตัวอย่างของเป้าหมายทางการเงิน

2. เป้าหมายทางด้านวิชาชีพ (Professional Goals) คือ เป้าหมายในด้านความ ต้องการที่จะประสบความสำเร็จในด้านอาชีพทั้งในปัจจุบันและในอนาคต หรืออาจเป็นเป้าหมายทาง การศึกษา เช่น เรียนจบปริญญาโท สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใน 2.5 ปี



3. เป้าหมายทางด้านการพัฒนาตนเอง (Mental Goals) คือ เป้าหมายทางด้านการพัฒนาตนเองเพื่อที่จะได้มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สามารถทำได้โดยการเรียนรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ยังขาดหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้พัฒนาการทำงาน หรือการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น อาทิเช่น การเรียนภาษาญี่ปุ่น การอ่านหนังสือในแนวพัฒนาตนเอง เป็นต้น

4. เป้าหมายทางด้านร่างกาย (Physical Goals) คือ ความต้องการที่จะมี สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยได้ง่าย เพราะสุขภาพที่แข็งแรงจะนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ที่ทำ และการมีรูปร่างและบุคลิกภาพที่ดีก็นำมาซึ่งความมีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและ จิตใจ

5. เป้าหมายทางด้านจิตวิญญาณ (Spirit Goals) คือ ความต้องการพัฒนา ตนเองให้มีความเจริญงอกงามทางด้านอารมณ์และจิตใจ เพื่อที่จะได้นำไปสู่การกระทำที่ดีและมีคุณค่า ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ความหมายและลักษณะของเป้าหมาย คือ การที่คนไรที่พึ่งนั้น ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อการสร้างคุณค่าในชีวิต ทั้งด้านศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะการอยู่ร่วมกับสังคม ทั้งนี้ เป็นสร้างความพร้อมที่พัฒนาตนเองสู่เป้าหมายต่อไปจนไปสู่การพึ่งพาตนเองและให้ผู้อื่นพึ่งพาได้อย่างอิสระ

รู้จักและเห็นคุณค่าตนเอง

การรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองถือว่ามีค่าสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เป็นการประเมินตนเอง หรือการตัดสินตนเองตามความรู้สึก เช่น ความสามารถและศักยภาพในตนเอง ความเชื่อมั่น ความสำเร็จ โดยอยู่บนรากฐานแห่งความถูกต้องดีงาม จะส่งผลให้บุคคลนั้นยอมรับนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ (เบญจวรรณ สิงโตอ่อน, 2548) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับ “ตน” โดยอธิบายถึงคุณสมบัติของ “ตน” ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนว่า “ตน” อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามวุฒิภาวะ ซึ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับ “ตน” มีความสำคัญที่ถือว่าเป็น คุณลักษณะประจำตัวของตน สิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจมนุษย์ก็คือ การทำความเข้าใจความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์หมายรวมทั้งพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ทุกคนทุกชีวิตว่า บุคคลพยายามสนองความต้องการของตนเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จของชีวิต ดังที่ทราบกันโดยทั่วไป พฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ทุกคนนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงจูงใจและความต้องการของตัวเอง

นวลละอ อสุภผล (2527) ได้สรุปความหมายไว้ว่า เป็นการต้องการได้รับความนับถือยกย่อง แบ่งได้ออกเป็นสองลักษณะ ลักษณะแรก คือ ความต้องการนับถือตนเอง คือ ความต้องการมีอำนาจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความแข็งแรง ความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์และอิสระ ทุกคนต้องการที่จะรู้สึกว่าเขามีคุณค่า และมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่าง ๆ และมีชีวิตที่เด่นดัง ลักษณะที่สอง คือ ความต้องการความรู้สึยกยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขาทำ ซึ่งทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น



จรัญญา ชันกฤษณ์ (2548) ได้สรุปความหมายว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการประเมินความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ เมื่อบุคคลกระทำกิจกรรมได้สำเร็จ มีความพึงพอใจ และเห็นคุณค่าในการกระทำนั้น ๆ ของตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ ได้รับการยกย่อง

เบญจวรรณ สิงโตอ่อน (2548) ได้สรุปความหมายว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกที่ได้จากการที่บุคคลประเมินตนเองโดยใช้ความต้องการพื้นฐาน และประสบการณ์ ของตนเองที่ได้รับมา ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมมาช่วยในการตัดสินใจระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้วย

นันทนา แรงจริง (2545) ได้สรุปความหมายว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการประเมินคุณค่าของตนเอง ในเรื่องการประสบความสำเร็จ การยอมรับตนเอง การยอมรับจากคนอื่น การมีความสามารถเพียงพอในการกระทำสิ่งต่าง ๆ การมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคม กล่าวโดยสรุป ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคล

รพีพร ศิลาวรรณ (2546) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่ประเมินตนเองในด้านความสามารถ ความสำเร็จ และการยอมรับตนเอง โดยสื่อออกมาในลักษณะของพฤติกรรมการแสดงออก บุคคลที่เห็นคุณค่า ในตนเองจะมีการยอมรับตนเอง มองตนเองในด้านที่สามารถพัฒนาได้ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และบุคคลรอบข้าง ทำการตัดสินใจและการกระทำวางอยู่บนพื้นฐานของความรักตนเองและผู้อื่น จึงส่งผลให้การกระทำนั้น ๆ ไม่เป็นที่เดือดร้อนต่อตนเองและสังคม

โฆษิต พรประเสริฐ (2546) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้เห็นคุณค่าของตนเอง หมายถึง ความรู้สึก ที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเอง มีความหมาย มีความสำคัญ มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและสังคม สามารถทำอะไรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเองได้

ดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมาย

การจัดสวัสดิการสำหรับคนไร้ที่พึ่งในสังคมปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การสงเคราะห์ภายใน เป็นการสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 สำหรับคนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อน และคนขอทาน ที่เข้าอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่ง

1) การฟื้นฟูด้านอาชีพคนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อน และคนขอทาน โดยส่วนมากบุคคลที่อยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จะเป็นบุคคลที่มีปัญหาทางจิต ซึ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพจึงเน้นอาชีพง่าย ๆ โดยมุ่งการพัฒนาอวัยวะ เช่น แขน ขา มือ และพัฒนาจิตใจมากกว่าการทำงาน เพื่อหวังผลกำไรอาชีพ ที่ส่งเสริมให้สามารถออกไปมีงานทำ

2) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม เป็นการปรับทัศนคติให้แก่ผู้ใช้บริการ และฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจ ซึ่งเป็นการแนะนำในการแก้ไขปัญหา เป็นรายบุคคล หรือมีการเข้ากลุ่มกิจกรรมนันทนาการเพื่อลดความเครียด



และคลายความวิตกกังวล โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมบำบัด จะสามารถลดปัญหาต่าง ๆ ในการดูแลผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก

3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา ผู้ใช้บริการส่วนมากไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อยมาก จึงถูกเอารัดเอาเปรียบและใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้นจึงมีการจัดบริการ ทางด้านการศึกษา ให้แก่ผู้ใช้บริการที่มีศักยภาพพอที่จะสามารถฟื้นฟูได้ เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะในการฟื้นฟูทางด้านอาชีพ ละทางด้านสังคมด้วย นอกจากนี้ยังมีการบรรยายให้ความรู้ ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

4) การฟื้นฟูทางการแพทย์ บุคคลส่วนมากไม่ค่อยมีศักยภาพในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง จึงเจ็บป่วยบ่อย และเกิดโรคติดต่อระหว่างผู้ใช้บริการด้วยกัน โรคบิด กากเคลื่อน และโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ

การช่วยเหลือครอบครัวหรือการติดตามหาญาติ เพื่อให้รับตัวกลับไปอยู่กับครอบครัว หากพบว่าครอบครัวอยู่ในสภาวะยากลำบาก เจ้าหน้าที่จะประสานให้การช่วยเหลือแก่ญาติหรือครอบครัว เช่น ขอเงินสงเคราะห์ครอบครัว

2. การสงเคราะห์ภายนอก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ให้การสงเคราะห์และพัฒนาคนไร้ที่พึ่งภายนอก และคนไร้ที่พึ่งซึ่งพ้นการอุปการะดังต่อไปนี้

- 1) ให้คำแนะนำในปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ
- 2) ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน เงินสงเคราะห์ครอบครัว เงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัว เงินทุนประกอบอาชีพ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับภูมิลำเนา
- 3) การสงเคราะห์เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ถูยั้งชีพ
- 4) การจัดหางาน เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งมีรายได้เลี้ยงตนเอง ไม่เป็นภาระแก่สังคม
- 5) การจัดหางานให้ผู้รับการสงเคราะห์ทำภายนอก เพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกเหมือนเช่นบุคคลทั่วไป และฝึกทักษะในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง เช่น คัดแยกขยะใน ส่วนประกอบกร, ลูกจ้างขายของ, ขายอาหาร
- 6) อื่น ๆ เช่น การประสานส่งต่อเข้ารับการศึกษาในหน่วยงานต่าง ๆ และการนำส่งภูมิลำเนา สำหรับภาคเอกชนสามารถสนับสนุนการดำเนินงานช่วยเหลือบุคคลไร้ที่พึ่ง ดังนี้

(1) ในรูปแบบของการบริการมีหน่วยงานเอกชนที่สามารถให้การช่วยเหลือ เกี่ยวกับผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้ เช่น บ้านพักฉุกเฉินของสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย ซึ่งได้ให้การช่วยเหลือสตรีที่มีปัญหาเฉพาะหน้า

(2) ในรูปแบบการบริจาคเงิน สิ่งของและวัสดุต่าง ๆ เช่น อาคาร สนับสนุนการดำเนินงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

(3) ในรูปแบบอาสาสมัคร จัดกิจกรรมนันทนาการ หรือการแสดงต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้บริการ สงเคราะห์เพื่อเป็นการผ่อนคลายและสร้างความสุขให้แก่ผู้ใช้บริการในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง



อำพล เสนาณรงค์. (2542). *ทฤษฎีใหม่ในมุมมองของการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์เทคโนโลยี.

Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). *G. P. A Theory of Goal Setting & Task Performance*. New Jersey: Prentice-Hall.

World Health Organization (WHO). (2003). *Investing in mental health Geneva*. Switzerland: Nove Impression.